

Norrby

i norra Haninge

Arkeologisk utredning etapp 1

Österhaninge 122:1 m.fl.
Österhaninge socken
Haninge kommun
Stockholms län
Södermanland

Ellinor Sabel

Norrby

i norra Haninge

Arkeologisk utredning etapp 1

Österhaninge 122:1 m.fl.

Österhaninge socken

Haninge kommun

Stockholms län

Södermanland

Ellinor Sabel

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 57 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2015

Omslagsfoto: Utsikt över Drevviken. Fotograf Ellinor Sabel.

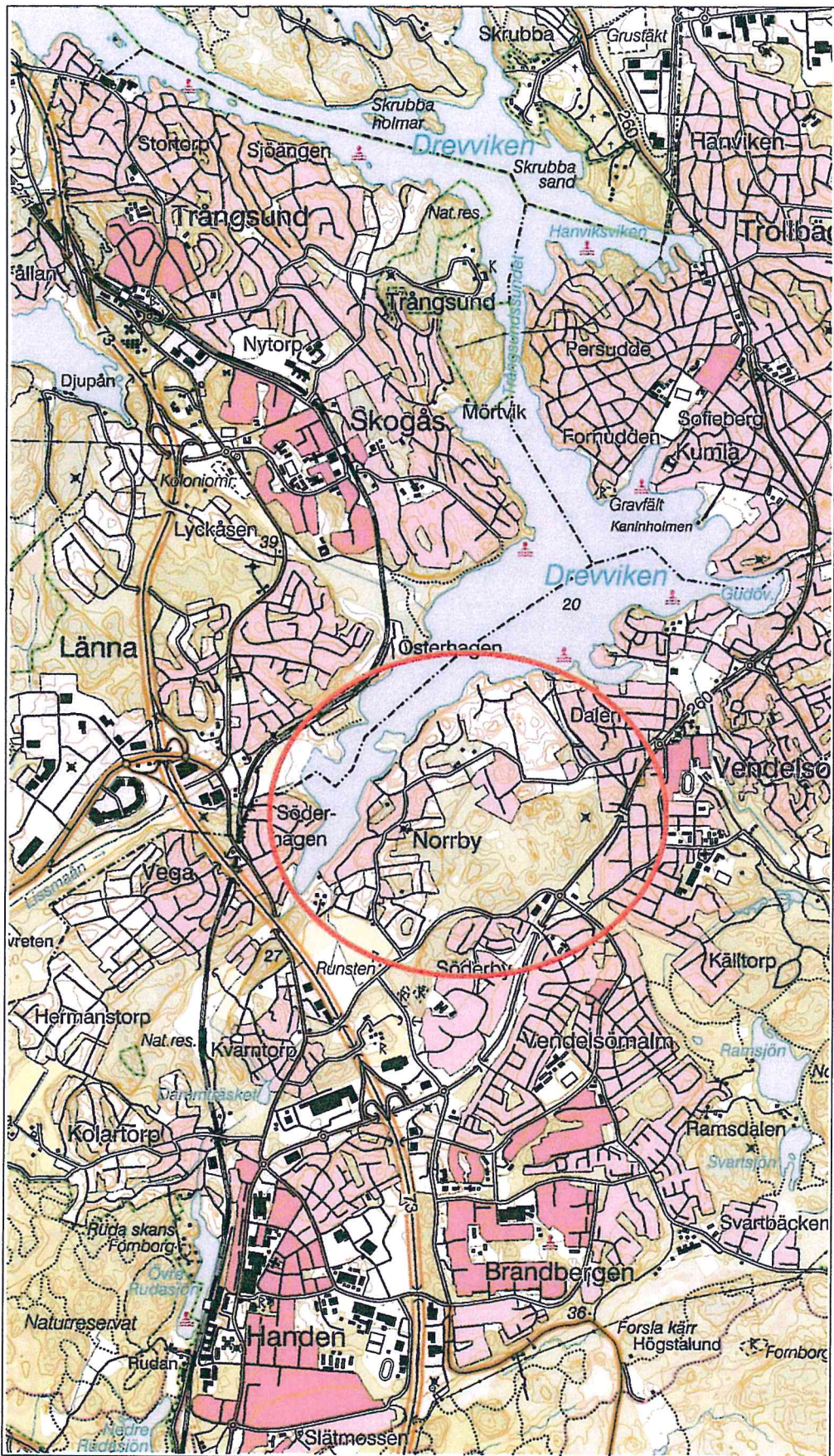
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-460-3

Tryck: Just Nu, Västerås 2015.

Innehåll

Sammanfattning.....	6
Syfte, metod och genomförande.....	7
Utredningsområdet	7
Topografi.....	7
Norrby och vattnet.....	8
Fornlämningsmiljö.....	9
Undersökningsresultat.....	11
Boplatslägen	13
Norrby by/Norrby gård.....	14
Övriga lämningar.....	15
Tidigare registrerade objekt	16
Tolkning och utvärdering.....	19
Referenser.....	23
Kart- och arkivmaterial.....	23
Litteratur.....	23
Tekniska och administrativa uppgifter.....	25
BILAGOR.....	26
Bilaga 1. Objektbeskrivningar	26
Bilaga 2. Kartor.....	29

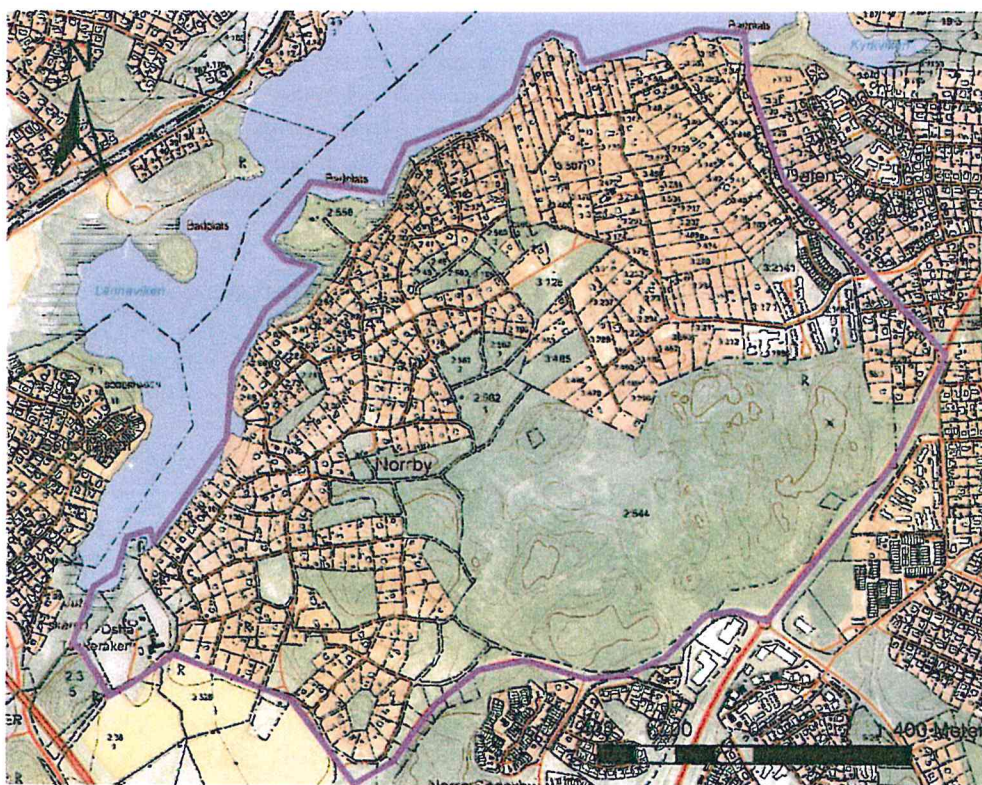

Figur 1. Utredningsområdets läge markerat med en ring. Området är beläget i den norra delen av Haninge kommun, Stockholms län. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård har i juni-juli 2015 utfört en arkeologisk utredning etapp 1 i området Norrby i Haninge kommun, Stockholms län. Området är ca 215 ha stort och består av såväl tomtmark som skogsmark. Utredningen föranleddes av att kommunen ämnar utveckla området genom utbyggnad av vatten och avlopp, nya vägar samt ny bebyggelse. Norrby är beläget i Haninge kommuns norra del och på andra sidan Drevviken tar Huddinge kommun vid. Området är bitvis kraftigt kuperat och ligger på en höjd av 20 till dryga 50 meter över havet.

Syftet med utredningen var att lokalisera synliga fornlämningar och övriga kulturlämningar, samt att markera indikationsområden för fornlämningar som inte syns ovan mark, så kallade *boplatslägen*. Utredningen innehöll kart- och arkivstudier samt terränginventering.

Figur 2. Utredningsområdet markerat med lila. Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1:15 000

Inom utredningsområdet finns 12 registrerade lämningar sedan tidigare. De återbesöktes och jämfördes med de uppgifter som finns i Fornminnesregistret för såväl läge som beskrivning. Någon förnyad dokumentation bedömdes inte vara motiverad.

Totalt identifierades 35 nya objekt inom utredningsområdet. Av dessa bestod 31 av boplatslägen. De övriga bestod av en möjlig stensättning, en bytomt/gårdstomt, ett nedbrunnet timmerhus av ålderdomlig karaktär samt en torklada.

De 31 boplatslägena samt den möjliga stensättningen har efter den nu utförda utredningsetappen fortfarande *oklar status*. För att klargöra om dessa objekt utgör fornlämningar eller inte, krävs att de kontrolleras genom utredningsgrävning. En sådan

kan göras inom ramen för en andra utredningsetapp. Det är länsstyrelsen som beslutar om en sådan ska göras.

Syfte, metod och genomförande

Syftet med utredningen var att klargöra fornlämningsbilden inom området genom att fastställa om tidigare ej kända fornlämningar eller andra kulturlämningar finns inom området samt att peka ut indikationsområden för möjliga boplatser, s.k. boplatslägen. I uppdraget ingick även återbesök och kontroll av redan registrerade lämningar.

Utredningen omfattade en etapp 1 som utgjordes av en kart- och arkivgenomgång samt fältinventering. I kartanalysen användes kartor från Lantmäteriets Historiska kartor och strandnivåkartor från Sveriges Geologiska Undersökning, SGU. Vid arkivgenomgången användes information från Fornminnesregistret (FMIS), hembygds litteratur, relevanta artiklar och tidigare utredningar.

Vid fältinventeringen besöktes både naturmark och tomtmark. De inom området redan kända fornlämningarna kontrollerades både vad det gällde läge samt huruvida de överensstämde med beskrivningarna i FMIS. Någon förnyad dokumentation eller beskrivning har inte bedömts vara motiverad. Besiktningförhållandena försvårades stundtals av kraftig växtlighet då fältarbetet utfördes i juni månad.

Samtliga påträffade objekt mättes in med GPS samt fotograferades och beskrevs.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är ca 215 ha stort och rymmer en stor variation av marktyper. Norrby är beläget vid sjön Drevvikens sydligaste del. Ungefär hälften av utredningsområdets yta utgörs av tomtmark och vägar, resterande del av skogs- och naturmark.

Planområdet domineras idag av en gles bebyggelse vilken mestadels består av sommarhus uppförda i början av 1900-talet. Landskapet är mycket lummigt och är bitvis kraftigt kuperat. Området vetter i norr och nordväst mot Drevviken och i söder och öster mot Vendelsö och Vendelsö. Den sydöstra delen av planområdet domineras av den kraftigt kuperade Norrbyskogen vilken i dagsläget är obebyggd. I norr och väst är det tomter för sommarstugor/villor som dominerar. Dock är även tomtmarken relativt glest bebyggd då tomterna ofta är mycket stora och ibland obebyggda.

Topografi

Norrby ligger i den norra delen av Haninge kommun, i den stundtals höglänta och kuperade Hanveden. Stora delar av Hanveden består av håll- och moränmark men i dalgångarna finns bördiga jordar som länge har odlats.

Landskapet inom utredningsområdet är bitvis mycket kuperat och bergigt. I vissa delar når nivåerna upp över 50-meterskurvan. Mot norr och väster finns större flackare

områden vilka bryts av höjdparter i ett, för Södertörn typiskt, sprickdalslandskap. Norrby har stor topografisk variation med nivåer mellan 20 och 50+ meter över havet varför bosättning i området kan ha varit möjligt under alla förhistoriska perioder.

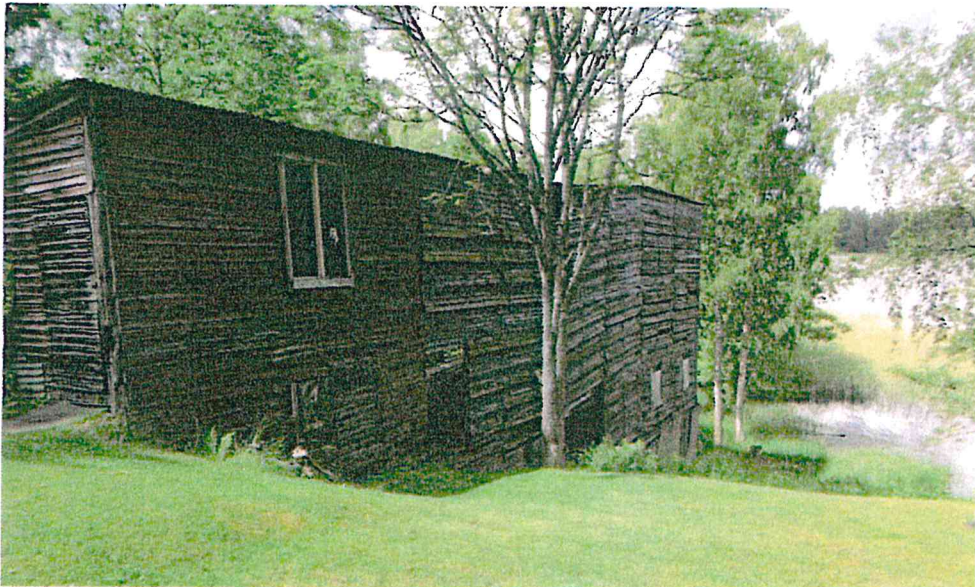
Åkermarken inom området är fin men är dock begränsad och uppstyckad. Endast ett fåtal ytor inom utredningsområdet lämpar sig för modern, dock ej storskalig, odling och dessa återfinns i de centrala delarna. I den bebyggda tomtmarken innehåller trädgårdarna ofta partier som verkar utplanade eller terrasserade.

Norrby och vattnet

Sjön Drevviken ligger på ca 20 m ö. h. och sträcker sig som en båge ner från Farsta i norr, genom Huddinge och avslutas i söder med Lännaviken i Haninge. Längs sjöns stränder återfinns många lämningar från såväl förhistorisk som historisk och modern tid. Då Drevviken är möjlig att nå vattenvägen från Östersjön har möjligheterna för landskapsutnyttjande i dess närhet inte begränsats på grund av en avsnörning från havet. Drevviken ingår i Tyresöans sjösystem som mynnar ut i Kalvfjärden i Östersjön. Två än idag farbara leder ut mot havet finns, om ändock för mindre båtar.

Haninge kommun uppvisar överlag en mycket tät fornlämningsbild. I de höglänta områdena från Tyresta i nordöst ner till Hemfosa i sydost fanns möjligheter till bosättning redan under mesolitikum. Under övergången till neolitikum hade stora delar av kommunen redan stigit upp över vattnet. Närheten till Östersjön, och flertalet farbara vattenleder dit, har präglat Haninges bosättningsmönster och aktiviteter, allt från stenålderns säljägare till dagens semesterfirare på Dalarö eller vid Årsta havsbad.

Under 1900-talets första hälft drevs både ångbåtstrafik och en omfattande tvätteriverksamhet vid Drevviken. Sjön var känd för sitt rena vatten och tvätteriverksamheten fyllde ett stort behov i det växande Stockholm (Knorring 1980).

Figur 3. Torklada vid Drevvikens strand som vittnar om den tidigare tvätteriverksamheten. Foto Ellinor Sabel.

Fornlämningsmiljön inom utredningsområdet

Inom utredningsområdet finns 12 registrerade lämningar upptagna i Fornminnesregistret (FMIS). Av dessa är fyra registrerade som fornlämningar, sju som övriga kulturhistoriska lämningar och en som ett bevakningsobjekt.

De fyra registrerade fornlämningarna utgörs av två gravar (Österhaninge 592:1 och 594:1) och två gravfält (Österhaninge 122:1 och 125:1). De sju registrerade övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av en färdväg (Österhaninge 189:1), en fyndplats för en fyrsidig bergartsmejsel (Österhaninge 194:1), en fyndplats för en silverskatt med mynt och silverbleck (Österhaninge 506:1), ett gränsmärke (Österhaninge 124:1), en sentida ristning (Österhaninge 499:1), en boplatz (Österhaninge 190:1) och ett objekt med sammanförda lämningar av en terrassering och två möjliga stensättningar (Österhaninge 126:1).

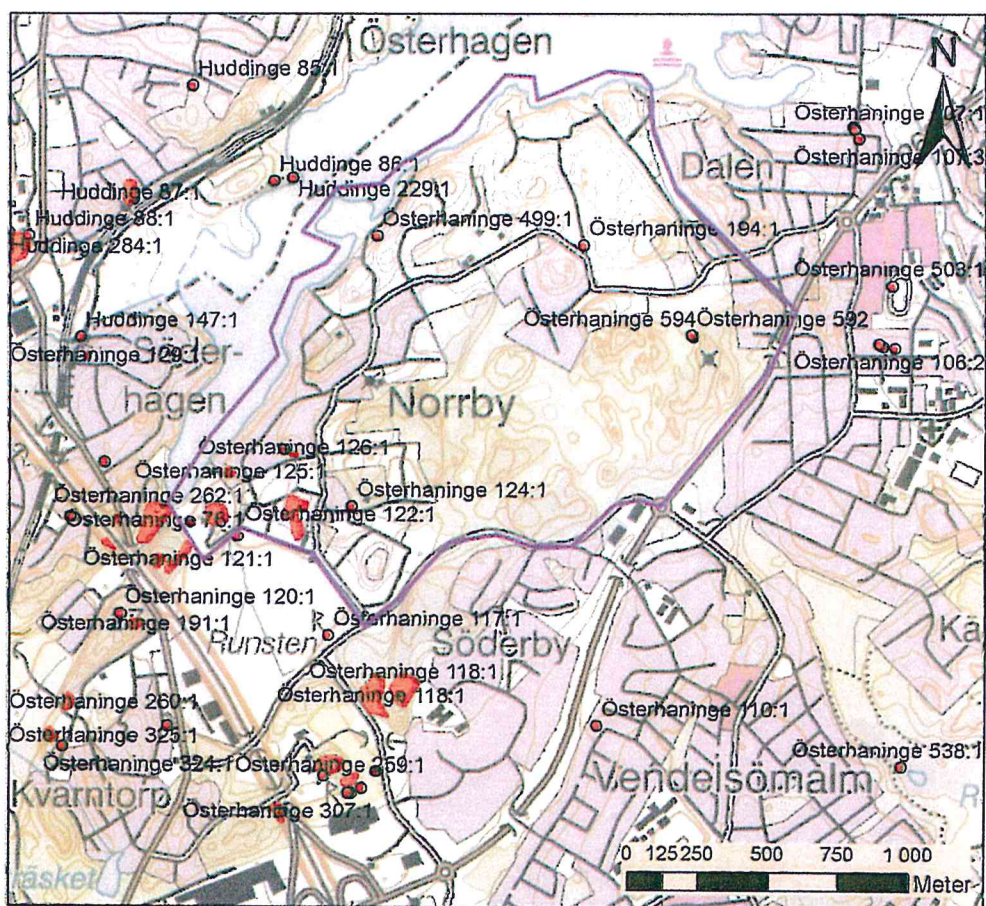
Bevakningsobjektet utgörs av by-/gårdstomten till Östra Täckeråker (Österhaninge 262:1). Östra Täckeråker har i äldre kartmaterial även omnämnts som Stora Täckeråker och var enligt kartor från 1720 ett frälsehemman. Västra (eller Lilla) Täckeråker ligger ca 1 km västerut.

Norrby gård är i dagsläget inte registrerat i FMIS annat än det gränsmärke som ligger inom by-/gårdstomten. Gården har ingått i ett större sammanhang av förhistoriska gårdar. Åt söder, utanför utredningsområdet, ligger Söderby och Klana och i den östra delen av utredningsområdet återfinns Östra Täckeråker.

Inom utredningsområdet har flertalet arkeologiska fynd hittats. På fyndplatsen Österhaninge 506:1 hittades 1968 en silverskatt bestående av 76 mynt och myntfragment av silver samt två delar till en stämpelornerad platta av silverbleck.. Mynten, vilka av huvudparten är tyska, är präglade under slutet av 900-talet och första delen av 1000-talet. Skatten innehöll även arabiska, engelska och skandinaviska mynt.

På fyndplatsen Österhaninge 194:1 hittades 1995 en fyrsidig, närmast spetsnackig bergartsmejsel vid stubbrytning på en fastighetstomt.

Två fynd, som inte är upptagna i FMIS, har hittats inom utredningsområdet. I dyn vid Drevviken hittades år 1933 ett 80 cm långt svärd med frankisk klinga med inskriptionen Ingelri. Svärdet är daterat till ca år 1 000 e. Kr. Fyndplatsen är inte fastslagen men det skall ha varit vid stranden av Drevviken i närheten av Östra Täckeråker. På Norrby gård har en spetsnackig yxa av grönsten hittats (ATA, SSM inv. nr 1416).

Figur 4. Fornlämningsmiljön kring Norrby. Registrerade objekt i FMIS är markerade med rött. Utredningsområdet markerat med lila. Terrängkartan, skala 1:20 000.

Fornlämningsmiljön i närområdet

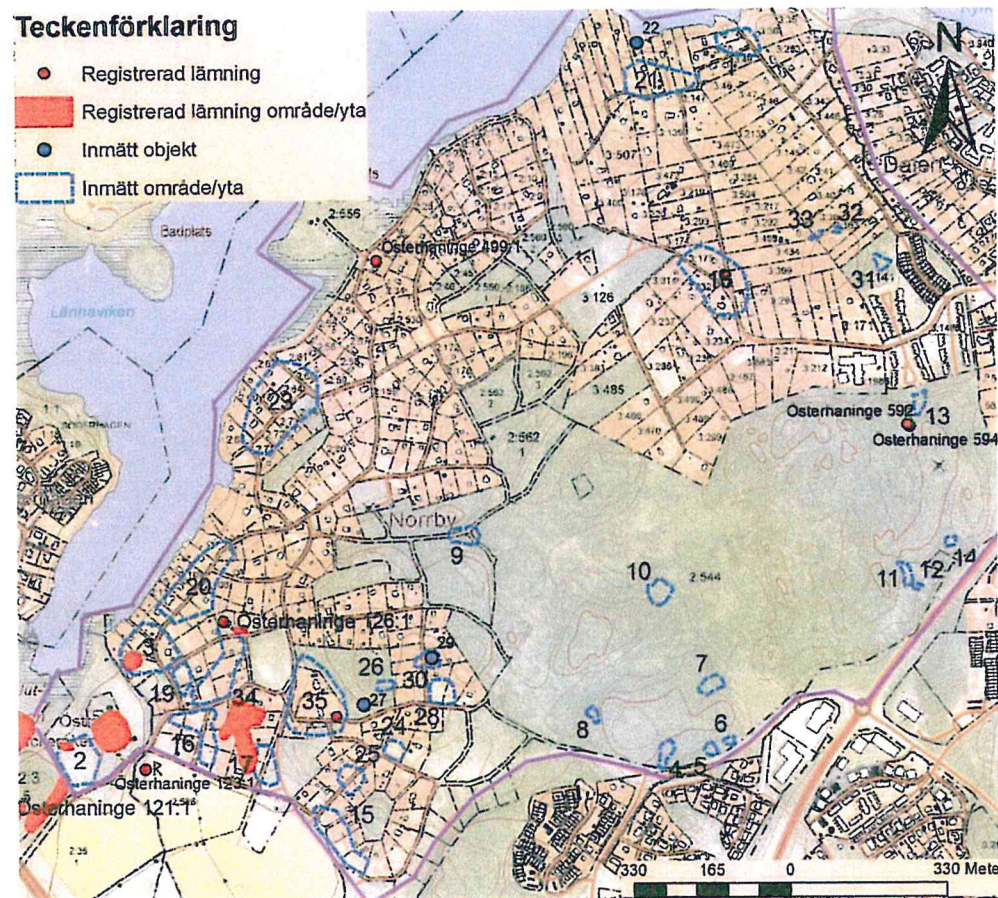
Direkt söder om Östra Täckeråkers gård (utanför utredningsområdet) ligger en ensamliggande hög, Österhaninge 123:1, med en diameter på 11 m och en höjd på 1 m. Högen ligger vid Norrbys gräns mot Täckeråker.

Den vanligaste fornlämningskategorin i närområdet är ensamliggande gravar och gravfält och det är främst den yngre järnåldern som är representerad ibland lämningarna. Dock finns flertalet upphittade lösfynd från stenåldern som vittnar om mänskliga aktiviteter från äldre tider.

I närområdet har man även funnit fyra runstenar (Söderby malm Sö 269, Täckeråker Sö 271, Upp-Norrby Sö 272 och Söderby Sö 268). Den närmaste stenen, Sö 272, står placerad på gårdet strax sydväst om utredningsområdet och har troligtvis stått längs vägsträckan mot Söderby. Stenen, som hittades 1915, restes på sin nuvarande plats "90 steg östsydöst om fyndplatsen". Runstenen Söderby malm SÖ 269 är numera flyttad och står framför biblioteket och Haninge kulturhus i Handens centrum. Stenen Täckeråker Sö 271 är för länge sedan försvunnen men avbildades 1686 innan den försvann på 1700-talet. Den ska ha stått vid gränsen för Täckeråker och Söderby ägor.

Undersökningsresultat

Den arkeologiska utredningen av Norrby resulterade i 35 identifierade objekt, utöver de i FMIS redan registrerade lämningarna. Av dessa bestod 31 stycken av *boplatslägen*, dvs. ytor som kan ha varit lämpliga för bosättning under äldre tid, men där inga lämningar idag är synliga ovan mark.

Figur 5. De inmätta objekten markerade med blått. De redan registrerade lämningarna markerade med rött. Utredningsområdet markerat med lila. Digitala fastighetskartan skala 1:12 000.

Ett objekt bestod av en möjlig *stensättning* av liknande typ som det två redan registrerade gravarna inom utredningsområdet. Ett objekt bestod av *bytomen/gårdstomen* för Norrby by/gård (även kallad Opp-Norrby). Vidare så bestod de övriga objekten av ett nedbrunnet *timmerhus* av ålderdomlig karaktär samt en *torklada*.

Utförlig beskrivning av de enskilda objekten finns i bilaga 1. Kartor finns i bilaga 2.

Tabell 1. Samtliga registrerade lämningar inom området

Fornlämningsnummer	Typ	Status
Österbaninge 122:1	Gravfält	Fornlämning
Österbaninge 125:1	Gravfält	Fornlämning
Österbaninge 592	Stensättning	Fornlämning
Österbaninge 594	Stensättning	Fornlämning
Österbaninge 124:1	Gränsröse	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 126:1	Sammanförda lämningar	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 506:1	Fyndplats	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 189:1	Hålväg	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 190:1	Boplats	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 190:1	Bytomt/gårdstomt	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 499:1	Senida ristning	Övrig kulturbhistorisk lämning
Österbaninge 194:1	Fyndplats	Övrig kulturbhistorisk lämning

Tabell 2. Nypåträffade lämningar/ objekt inom området

Objetsnummer	Typ	Status
Objekt 1	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 2	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 3	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 4	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 5	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 6	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 7	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 8	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 9	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 10	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 11	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 12	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 13	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 14	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 15	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 16	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 17	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 18	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 19	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 20	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 21	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 22	Industri övrigt (Torklada)	Övrig kulturbhistorisk lämning
Objekt 23	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 24	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 25	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 26	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 27	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturbhistorisk lämning
Objekt 28	Stensättning	Möjlig fornlämning
Objekt 29	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 30	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 31	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 32	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 33	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 34	Boplatsläge	Möjlig fornlämning
Objekt 35	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning

Boplatslägen

De identifierade *boplatslägena* bestod i huvudsak av två sorters lägen med olika karaktär. I de höglänta delarna av utredningsområdet åt sydöst, öst och centralt, med främst Norrbyskogen, var lägena små och vette oftast mot lägre liggande terräng. De låg på mellan 40 och dryga 50 meter över havet. Här kan i första hand lämningar från äldre stenålder förväntas.

Figur 6. Ett av *boplatslägena* i Norrbyskogen (objekt 7). Bilden föreställer den västra delen av läget. Fotograf Ellinor Sabel.

I den sydvästra och norra/nordvästra delen bestod *boplatslägena* av mer vidsträckta ytor på lägre liggande nivåer. De var flackare och vette oftast mot den stora låglänta åkermarken, Norrby gårde, direkt sydöst om utredningsområdet eller mot sjön Drevviken. Med nivåer över havet på mellan 25 till dryga 40 meter finns möjligheter till bosättning redan från stenåldern men de lägen som vetter ner mot Norrby gårde är främst lämpliga för lämningar från brons- och järnålder.

Boplatslägena låg stundtals mycket tätt och gick närapå in i varandra då det ofta saknades naturliga topografiska avgränsningar. Detta blev påtagligt i den västra delen av utredningsområdet.

Figur 7. Ett av de mer vidsträckta *boplatslägena* (objekt 23) som sluttar svagt mot Drevviken. Läget sträcker sig över flera tomter på ömse sidor om vägen. Bilden tagen från norr. Fotograf Ellinor Sabel.

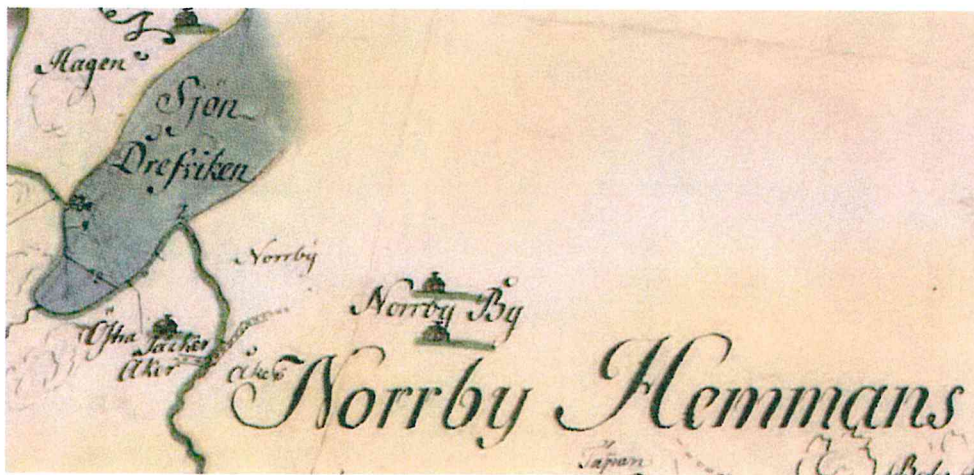
Norrby by/Norrby gård

Bytomten för Norrby by har i fält inte kunnat avgränsas utan är inlagd översiktligt i efterhand på karta, utifrån höjdkurvor och vägar. Bytomten rymmer även de två äldre stående husen som finns kvar, ett magasin och en mindre stuga. Mangårdsbyggnaden är kraftigt renoverad medan statarlängan på gården skall enligt uppgift vara riven och återuppbyggd. Norrby by finns med på kartor från bl.a. 1789. Äldsta kartbelägget där Norrby är utmarkerat är från 1758. Enligt Ortnamnsregistret (SOFI) finns Norrby omnämnt redan år 1494. Byggnaderna på Norrby gård inventerades år 1972 på uppdrag av Kulturnämnden i Haninge Kommun (Tegnér 1973).

Figur 8. Magasinet på Norrby gård. Fotograf Ellinor Sabel

På gårdstomten finns även ett gränsröse. Röset är registrerat i FMIS, Österhaninge 124:1. Den mindre stugan, som är av ålderdomlig karaktär, har enligt uppgifter i 1971-års inventering tidigare fungerat som drängstuga.

Figur 9. Utsnitt ur karta från 1789, Rågångsätgård. Östra Täckräker syns också på kartan.

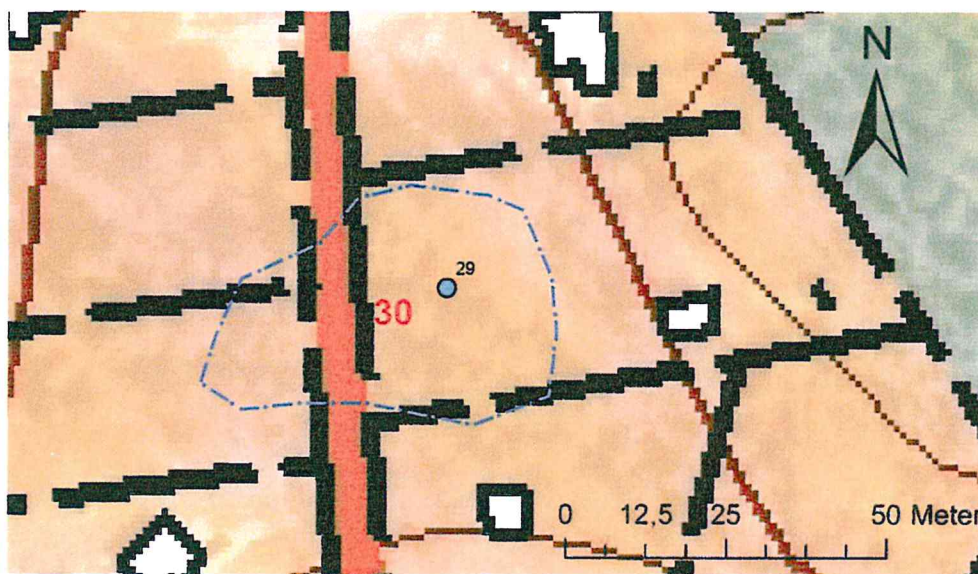
På den historiska kartan syns en väg över bäcken mellan Östra Täckräker och Norrby by. Den redan registrerade halvvägen Österhaninge 189:1 kan vara en del av denna.

Övriga lämningar

Den möjliga *stensättningen*, objekt 29, var välvd, oval, ca 5×6 m och 0,3–0,6 m hög. Den liknade i sin karaktär de två redan registrerade gravarna Österhaninge 592 och 594 som ligger i den östra delen av utredningsområdet, inne i Norrbyskogen. Objekt 29 ligger inom boplatsläget objekt 30. Området runt om objekt 29 var delvis påverkat av olika markarbeten. Flera mindre förhöjningar fanns runtomkring, men då området var så pass skadat var det svårt att avgöra om förhöjningarna kunde utgöra fler möjliga gravar eller om förhöjningarna hade uppkommit vid markarbeten.

Figur 10. Den möjliga stensättningen, objekt 29. Fotograf Ellinor Sabel.

Figur 11. Objekt 29 (blå punkt) ligger inom boplatsläget objekt 30 (blå streckad linje). Digitala fastighetskartan skala 1: 1 000

Längs Drevvikens strand fanns även en kulturhistoriskt intressant byggnad, en mycket stor *torklada* för tvätt, objekt 22. Trots att den inte utgör en fornlämning så är den inmätt

och beskriven. Ladan är ca 30–35 m lång och 10–12 hög och härrör från tiden när Haningeborna med sitt rena fina vatten drev stora tvätteriverksamheter åt stockholmarna. Då jordbruken inom Haninge i början på förra seklet dominerades av de stora godsena, som styrde tillgången på den odlingsbara jorden, blev tvätteriverksamheten en välbehövlig inkomstkälla för torparna.

Ett nedbrunnet mindre *timmerhus* fanns även strax öster om de övriga husen vid Norrby gård, objekt 27. Av det som fanns kvar kunde man se att det hade en ålderdomlig karaktär och kan vara samtida med de andra äldre husen på gården. I inventeringen av husen på Norrby gård från 1972 omnämns en halvt förfallen smedja, men det har inte gått att fastställa om det rör sig om samma hus då endast de hus som ligger inom gårdstomten är utritade på inventeringskartan/skissen.

Timmerhuset låg placerat på en mindre bergshöjd och saknade murad grund. De kraftiga timret vilade direkt på berget.

Figur 12. Timmerhuset. På bilden syns den nordvästra gaveln och den återstående delen av väggarna. Spismursröset i bakgrunden. Fotograf Ellinor Sabel

Tidigare registrerade objekt

Vid återbesöken av de redan registrerade fornlämningarna vållade den kraftiga växtligheten ett stort problem. Speciellt vid gravfälten, Österhaninge 122:1 och 125:1, gjorde den det att en kontroll blev svår.

Österhaninge 122:1 skall enligt FMIS bestå av tre högar och 27 runda stensättningar. Vid återbesöket kunde endast 2 högar och 5, ev. 6, stensättningar iakttas.

Enligt FMIS skall Österhaninge 125:1 bestå av högst fem förstörda gravar varav två är höglignande. Vid återbesöket var växtligheten på platsen mycket kraftig och endast en av högarna kunde med säkerhet identifieras.

Vad som dock kunde konstateras var att båda gravfälten är kraftigt förstörda av olika byggnader och trädgårdsverksamhet. Den identifierade högen på Österhaninge 125:1 var dessutom delvis kapad av snöplogen (enligt uppgift av boende i grannfastigheten). Brända ben, en järnnit och kol syntes i kanten där den hade blivit kapad. Båda gravfälten överensstämde med såväl med placering som skadebeskrivning med FMIS.

Vid grävningar för en husgrund framkom flera skärvor av keramik inom gravfältet Österhaninge 125:1 enligt uppgifter i FMIS. Enligt en person boende i grannfastigheten så framkommer det också keramik vid den lilla bäcken som rinner i närheten (muntlig uppgift vid fältinventeringen i juni 2015).

Figur 13. Den delvis kapade högen på gravfältet Österhaninge 25:1. Brända ben, kol och en järnnit syntes i kanten. Fotograf Ellinor Sabel.

De två registrerade gravarna Österhaninge 592 och 594 överensstämde med både läge och beskrivning enligt FMIS.

Österhaninge 126:1 består av sammanförda lämningar, en terrassering samt två möjliga stensättningar. De var kraftigt övervuxna och hade mycket tegel och skräp på ytan. Eventuellt kunde en av stensättningarna iakttagas.

Österhaninge 506:1 är en fyndplats, för den tidigare nämnda silverskatten. Platsen var mycket kraftigt omgrävd med uppbyggda terrasser, brunnar och trädgårdsland.

Österhaninge 189:1 är en hålväg. Enligt tidigare inventering skall vägen fortfarande användas som gång- och cykelväg. Området var kraftigt bevuxet med olika buskar och hålvägens hela sträckning kunde inte med säkerhet identifieras.

En redan registrerad boplats finns inom utredningsområdet, Österhaninge 190:1. Den är belägen i åkermarken strax väster om Östra Täckeråker. Vid fältarbetet kom ett större boplatsläge, objekt 2, att mätas in runt om den registrerade boplatsen.

Bytomten/gårdstomten för Östra Täckeråker, Österhaninge 262:1, finns med på kartor redan från år 1638. Östra Täckeråker är idag bebyggt och bebott men då det är ett bevakningsobjekt kommer det att övergå till att bli en fornlämning i händelse av att bebyggelsen på platsen flyttas eller upphör. Av den äldre bebyggelsen på gården är det endast en ladugård som finns kvar.

Det registrerade gränsröset på Norrby gård, Österhaninge 124:1, överensstämmer med uppgifterna i FMIS både vad det gäller läge och beskrivning. Röset var mycket vårdat och växtligheten på och runt om var klippt.

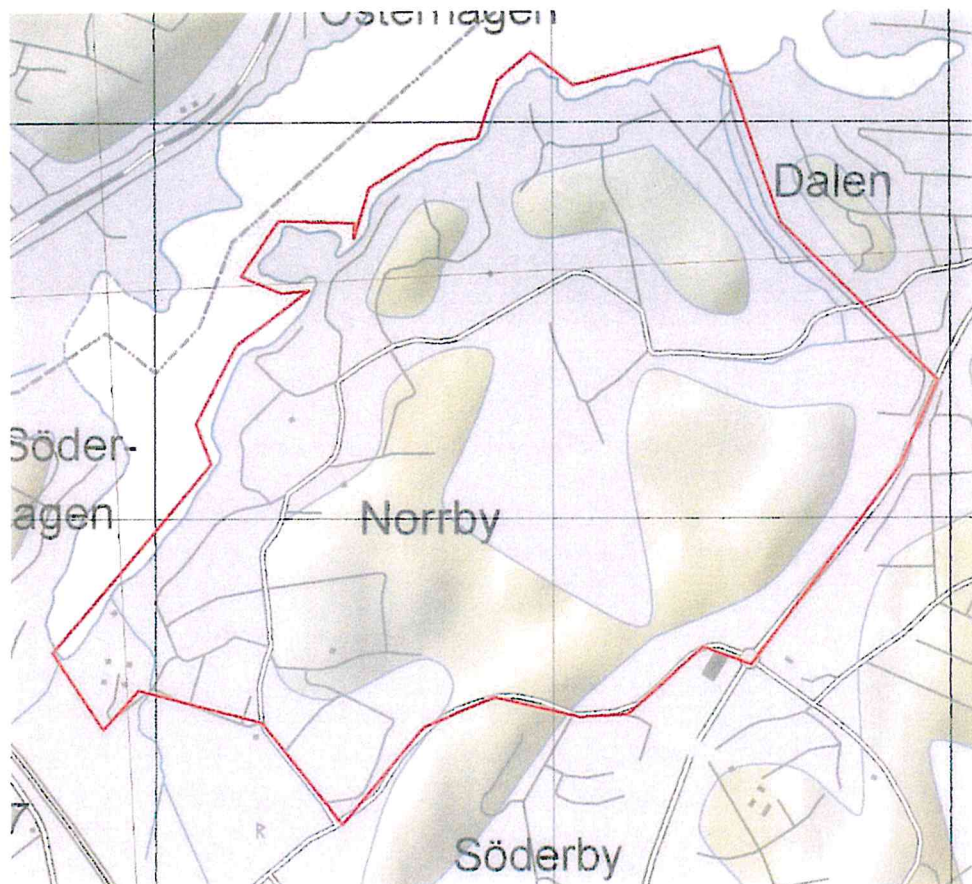

Figur 14. Drängstugan och det välskötta gränsröset på Norrby gård. Fotograf Ellinor Sabel.

Tolkning och utvärdering

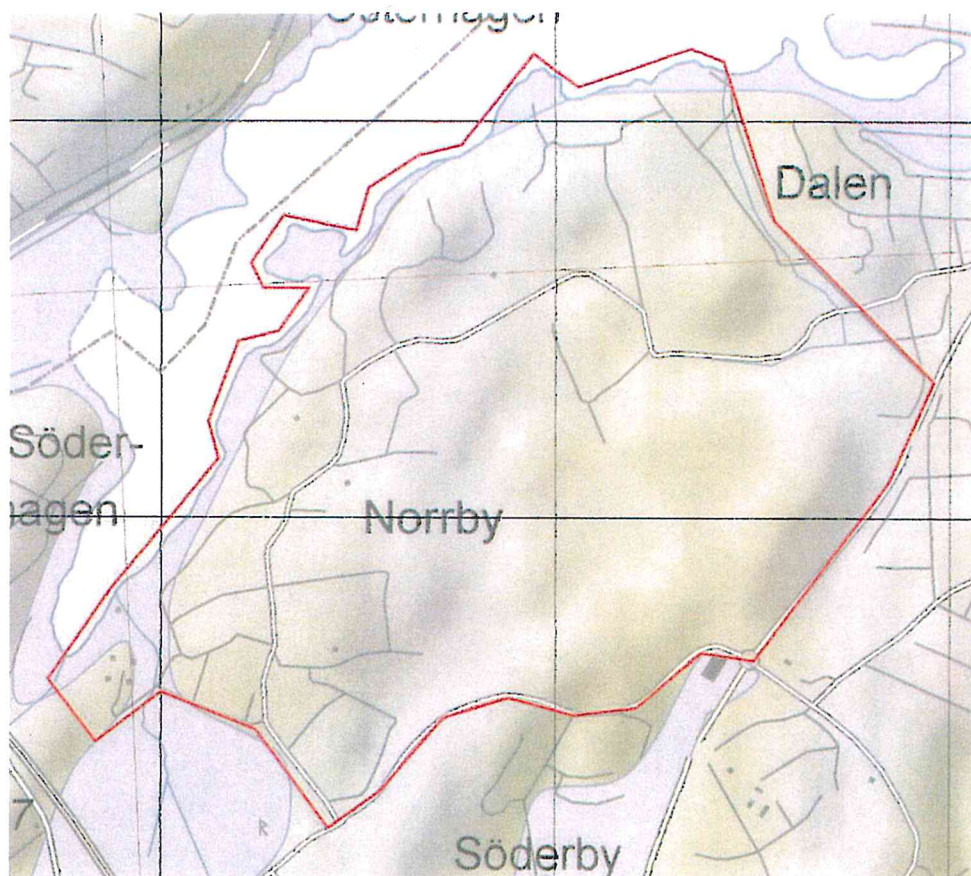
Topografin inom Norrby är mycket varierad och kuperad. I sprickdalslandskapet rymms inga stora områden med odlingsbar mark och det är därför inte passande för storskaligt jordbruk eller större bostadsområden. I Haninge valdes istället de mer lättillgängliga markerna för mer storskaliga byggnadsprojekt, varför Norrby har haft ett lågt exploateringsstryck och har till största delen fungerat som ett sommarstugeområde. Avstyckning av tomterna påbörjades redan i början av 1900-talet och spåren av omarbetningar och avplaningar av marken syns på de allra flesta tomter. Relativt få inventeringar har utförts i Norrby tidigare och vid de som har gjorts har de synliga lämningarna varit i fokus. Vad det gäller boplatslägen inom området har de inte påtagligt uppmärksammats.

Då Norrby överlag är beläget högt över nuvarande havsnivå, mellan 20 och dryga 50 meter, finns möjligheter att finna spår av mänskliga aktiviteter ända från äldre stenålder till idag. En stor del av utredningsområdet låg ovanför dåvarande strandlinje för redan 6 000 år sedan. Den kraftigt kuperade och höglänta Norrbyskogen rymmer flera mindre boplatslägen. Även i utredningsområdets västra del finns höglänta områden vilka tillät bosättning redan under stenåldern. Där är lägena dock större och flackare. Troligen kan de lägena ha varit aktuella även i senare perioder då de ligger närmare den odlingsbara marken.

Figur 15. Norrby för 6 000 år sedan. Utredningsområdet är markerat med röd linje. Den triangulära delen i kartans högra del utgör de mest höglänta delarna av Norrbyskogen. Strandnivåkartan från SGU.

I de norra delarna, mot Drevviken, finns däremot lägen som även kan ha varit aktuella under brons- och järnålder. De mest låglänta partierna vid Drevvikens strand var dock än idag mycket gytjiga och blöta. I dessa områden har troligtvis aldrig någon bosättning funnits.

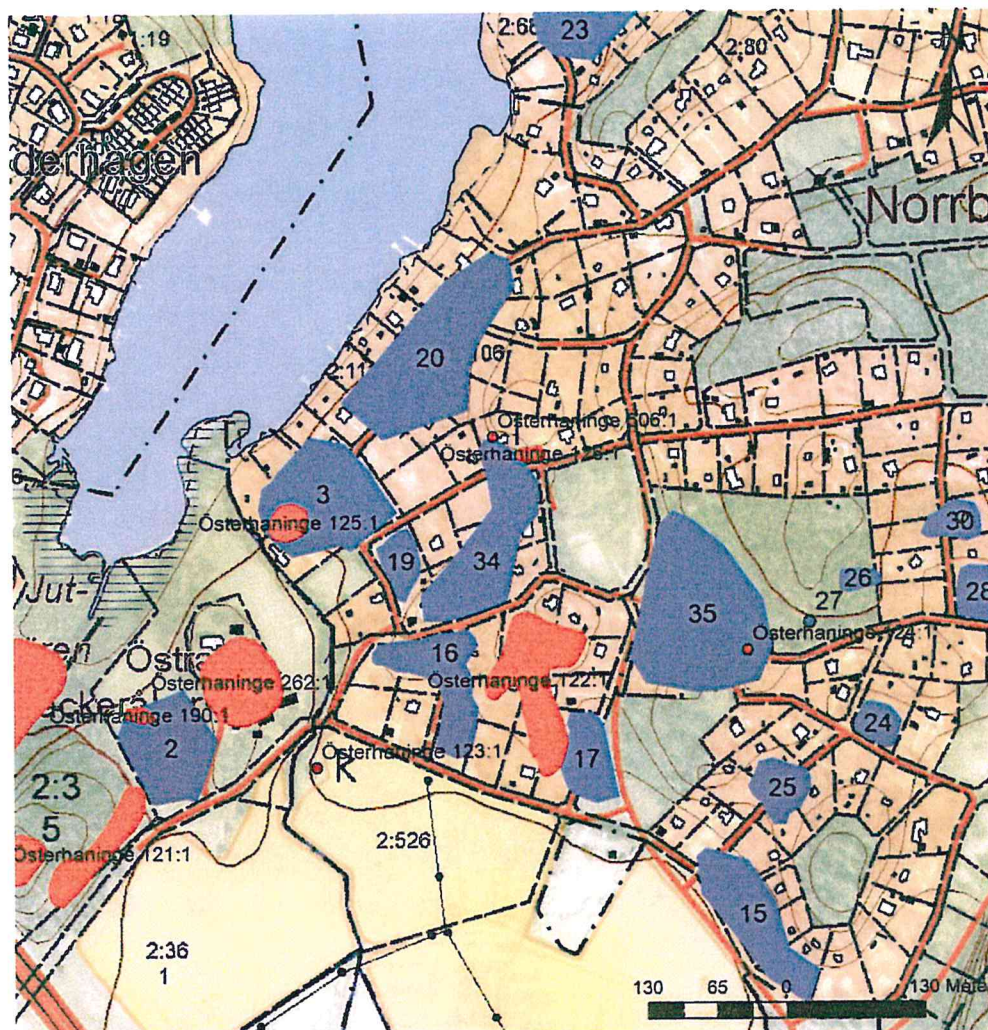
Figur 16. Norrby för 1 000 år sedan. Utredningsområdet är markerat med röd linje. Strandnivåkartan från SGU.

I den västra delen av området är många boplatslägen inlagda. De var på flera platser svåra att avgränsa då de fina lägena närapå gick in i varandra och inte begränsades av några direkt topografiska hinder. Med hänsyn till den i övrigt täta fornlämningsbilden i närområdet, med gravfält, fyndplatser och runstenar, anses möjligheterna vara stor att flertalet av dessa boplatslägen kan utgöra fornlämningar, från främst yngre järnålder. Boplatslägena i Norrbys västra del exponerar antingen mot det lägre liggande Norrby gärde eller mot Drevviken.

I den arkeologiska utredningen etapp 1 har det inte gått att fastlä om en eventuell järnåldersbebyggelse i Norrby har varit placerad på samma plats som Norrby gård eller på ett läge i närheten. Området rymmer fler möjliga boplatslägen i närheten av de två registrerade gravfälten. Samma sak gäller för Östra Täckerråker. Huruvida den äldre bebyggelsen är placerad på samma plats som den nuvarande gården eller ute i åkern där, Österhaninge 190:1 ligger, kan inte avgöras vid en utredning etapp 1.

Det har framförts att Norrby bör ses i ett sammanhang av flera förhistoriska gårdar (Wikell 2011). De övriga är Klana, åt sydost, Söderby, rakt söderut, och Täckerråker, åt väst. Möjligen kan Länna, som ligger norr om sjön, tillföras sammanhanget. Till enheterna hör gravfält, av typen höggravfält, som tyder på en kolonisation av området kring 500-600 e. Kr. Gravfälten i Norrby är dock små och rymmer inte lika många

gravar som i de övriga enheternas gravfält. Då båda gravfälten inom utredningsområdet är mycket kraftigt skadade är det dock svårt att använda antalet gravar som parameter för att göra en tolkning av vare sig ålder eller storlek av Norrby som bebyggelseenhet.

Figur 17. Boplatslägena i utredningsområdets västra del. Lägena ligger tätt och går nästan in i varandra. Boplatslägena markerade med blå polygoner. De röda polygonerna och röda punkterna utgör redan registrerade lämningar. Digitala fastighetskartan skala 1:5 000.

Till detta sammanhang av förhistoriska gårdar hör även fyra runstenar (Söderby malm SÖ 269, Täckeråker SÖ 271, Upp-Norrby Sö 272 och Söderby Sö 268). De tros vara resta under 1000-talets första hälft (Wikell 2011) och sammanfaller då med den upphittade silverskatten i Norrby. Av de fyra runstenarna är en försvunnen och en är flyttad till Handens centrum. Runstenarna har stått längs den forntida färdvägen och markerat gränsen mellan ägorna. Dock har ingen runsten hittats ännu vid gränsen mellan Norrbys och Täckeråkers ägor. Vid gränsen mellan ägorna rinner idag en liten bäck över vilken det bör ha funnits en bro eller ett vadställe.

Trots sitt ringa antal gravar, ca 35 stycken, uppvisar Norrby element som gör att man kan tro att gården var inflytelserik. Den ensamliggande högen strax utanför utredningsområdet i Norrby gärde (Österhaninge 123:1), bro- eller vadstället samt den fina silverskatten visar på gårdens betydelse och det finns en möjlighet att även Norrby kan ha haft en runsten vid ägo gräns.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Fornminnesregistret (FMIS)

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsoek/search.html>

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>

Aktbeteckning: 01-ÖSR-2 Arealavmätning 1638

Aktbeteckning: 01-SOU-47 Utredning 1720

Aktbeteckning: 01-ÖSR-24 Rågångsätgärd 1760 (från 1758 enl. text på kartan)

Aktbeteckning: 01-ÖSR-34 Rågångsätgärd 1789

Lantmäterimyndighetens arkiv

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>

Österhaninge socken Täckeråker nr 1-3 Geometrisk delination 1638

Österhaninge socken Täckeråker nr 1-3 Laga skifte 1877

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>

Rak-id: Länna J112-75-25 Häradsekonomska kartan 1901-06

Rak-id: Drevviken J133-10I3g69 Ekonomiska kartan 1951

Rak-id: Vendelsö J133-10I3h53 Ekonomiska kartan 1951

Rak-id: Stockholm J243-75-1 Generalstabskartan 1873

Haningebilder

<http://www.haningebilder.se>

Ortnamnsregistret, SOFI

<http://www2.sofi.se/SOFIU>

Litteratur

Hall, H. m.fl. 1990. Torp, backstugor i Österhaninge socken, Sotholms härad uti Stockholms län. Haningebygden nr 24. Västerhaninge.

Lekberg, P. 1991. Torfast och Täckeråker. Arkeologisk utredning. Stockholms Läns Museum rapport 1991:8. Stockholm

Lundström, L. 1970. De engelska mynten i fyndet från Opp-Norrby i Österhaninge socken. Fornvännen s. 152-158. Stockholm.

Runqvist, H. 1957a. Haningebygdens försvunna runstenar. Haningebygden nr 5. Västerhaninge.

Runqvist, H. 1957b. Vikingsvärdet från Norrby Villastad i Österhaninge. Haningebygden nr 5. Västerhaninge.

Runqvist, H. 1975. Runinskrifter i Haninge. Haningebygden nr 12. Västerhaninge.

Tegnér, E. 1973. Inventering av äldre bebyggelse inom Dalarö och Österhaninge socknar i Haninge kommun. Stockholm.

Wikell, R. 2011. Att resa en runsten eller inte– det är frågan. Situne Dei 2011. Sigtuna

Knorring, G. von. Bondtvätt– om tvätterierna i Haninge. 1980. Stockholm

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	15007
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	43112-2511-2015, 2015-03-18
<i>Undersökningsperiod:</i>	150615-150716
<i>Exploateringsyta:</i>	2 150 000 m ²
<i>Personal:</i>	Ellinor Sabel, Henrik Runeson
<i>Belägenhet:</i>	Norrby, Österhaninge socken, Haninge kommun, Stockholms län, Södermanland
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6565565, Y680309
<i>Höjdsystem:</i>	-
<i>Inmätningmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga handlingar utöver rapporten arkiveras
<i>Fynd</i>	Inga fynd har tillvaratagits

BILAGOR

Bilaga 1. Objektbeskrivningar

Objekt 1. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 80 × 74 m. Beläget i utredningsområdets NÖ del, strax S om sjön. Läget avgränsas i S, Ö och V av högre terräng och mot N av sluttning ner mot sjön. Området är stort av markberedning/trädgårdsanläggning. Inom läget finns flertalet hus.

Objekt 2. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 97 × 80 m. Beläget i åkern väster om gården Östra Täckerråker. Objekt 2 sammanfaller delvis med RAÄ Österhaninge 190:1 som är en *boplatslämning* registrerad som en *Övrig kulturhistorisk lämning*. Boplatsläget är strategiskt beläget på en höjdrygg vilken skjuter ut mellan två vatten. Direkt väster om objekt 2 ligger gravfältet Österhaninge 121:1 vilket ligger utanför undersökningsområdet.

Objekt 3. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 108 × 100 m. Beläget i utredningsområdets västra del, ca 80 m NÖ om gården Östra Täckerråker. Inom objekt 3 ligger RAÄ Österhaninge 125:1 vilket är registrerat som ett gravfält. Vid grävningar inom 125:1 har flertalet krukskärvor framkommit enligt fornminnesregistret. Enligt de boende på platsen kommer det även keramik i den lilla bäcken V om objekt 3. Åt N och NV är området kraftigt påverkat av trädgårdsarbeten. Inom läget finns flertalet hus.

Objekt 4. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 62 × 30 m. Beläget i utredningsområdets södra del, i Norrbyskogen strax N om Torfastleden. Relativt flack yta som sluttar svagt åt S. Mer stenfritt mot mitten. Avgränsas i N, Ö och V av högre, bergigare partier och i S av lägre liggande terräng.

Objekt 5. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 27 × 25 m. Beläget i utredningsområdets södra del, i Norrbyskogen strax N om Torfastleden. Relativt flack yta som sluttar svagt åt S. Lite brantare mot N. Avgränsas i N, Ö och V av högre, bergigare partier och i S av lägre liggande terräng.

Objekt 6. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 24 × 19 m. Beläget i utredningsområdets södra del, i Norrbyskogen strax N om Torfastleden. Relativt flack yta som sluttar svagt åt S. Avgränsas i N av högre bergigare partier och av lägre terräng åt V och SÖ. I SV finns en uppstickande bergknalle.

Objekt 7. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 30 m. Beläget i utredningsområdets södra del, i Norrbyskogen ca 120 m N om Torfastleden. Större flack yta som sluttar svagt åt Ö och SÖ. I den östra delen mer lutning och i den västra mer avsatsliknande. Relativt stenfria ytor, speciellt åt V. Läget begränsas åt N och V av högre, bergigare partier och åt Ö av lägre terräng.

Objekt 8. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 35 × 20 m. Beläget i utredningsområdets södra del, i Norrbyskogen. Mindre, skyddat läge som sluttar mot N. Relativt stenfritt men med lutning. Öppnar upp mot lägre terräng i N och V. Avgränsas i S och Ö av berg.

Objekt 9. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 65 × 40 m. Beläget i Norrbyskogens västra del. Relativt flack yta i skyddat läge. Sluttar mot Ö. Avgränsas av högre, bergigare partier åt N och S. Åt V av brantare, högre terräng samt åt Ö lägre liggande terräng.

Objekt 10. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 55 m. Beläget centralt i Norrbyskogen. Flack, närmast cirkulär yta. Avgränsas i S av högre berg och i Ö, V och N av lägre terräng. Läget ligger som på en utskjutande höjtplatå omgiven av lägre mark.

Objekt 11. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 19 m. Beläget i utredningsområdets SÖ del, i Norrbyskogen. Relativt flackt läge som sluttar svagt åt SÖ och Ö. Ligger skyddat och avgränsas av berg mot N och V samt av lägre terräng åt SÖ och delvis mot Ö.

Objekt 12. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 20 × 15 m. Beläget i utredningsområdets SÖ del, i Norrbyskogen. Litet, skyddat läge. Flackt, aningen skålformat som sluttar svagt åt S. Avgränsas åt N, V och Ö av högre bergigare partier samt åt S av lägre terräng.

Objekt 13. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 25 m. Beläget i utredningsområdets östra del, i skogsmark strax söder om tätbebyggt radhusområde. Ytan är stenfri men med viss lutning. Sluttar åt N. Avgränsas i S av högre bergspartier. Vetter i norr mot lägre terräng med radhusbebyggelse. Ca 25 m NÖ om RAÄ 592 och 594.

Objekt 14. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 25 × 20 m. Beläget i utredningsområdets sydöstra del, i Norrbyskogen. Litet läge i sydsluttning med relativt kraftig lutning. Avgränsas i N, V och Ö av högre bergspartier och i S av en brant ner mot lägre terräng.

Objekt 15. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 170 × 50 m. Beläget i utredningsområdets sydvästra del. Större, vidsträckt läge som sträcker sig över flera tomter. Läget sluttar svagt mot SV ned mot nuvarande åkermark. Inom läget finns flera partier av tomtmark som verkar avplanade. Avgränsas mot Ö av bergigare partier.

Objekt 16. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 120 × 35-90 m. Beläget i utredningsområdets västra del, V om gravfältet RAÄ 122:1. Läget har en sydvästlig exponering på en svagt sydsluttande höjddata. I den nordvästra delen finns ett par uppstickande hållar och i den sydvästra delen kan det ev. vara urschaktat på grund av tomtarbeten. Avgränsas i Ö av bergigare partier (med gravfältet) och i S och V av lägre terräng.

Objekt 17. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 85 × 50 m. Beläget i utredningsområdets sydvästra del, direkt SÖ om RAÄ 122:1. Flack, stenfri, svagt åt S sluttande yta. Omgiven av två lite högre bergiga partier åt Ö och V. Begränsas i S av lägre terräng men är mot N mycket svåravgränsad då ytan övergår i anlagda tomtmarker.

Objekt 18. Möjlig fornlämning. Boplatsläge. Beläget centralt inom utredningsområdet. Läget ligger på en svag förhöjning i landskapet som kan ha utgjort ett näs. Inom läget ligger Österhaninge 194:1 vilken är en fyndplats för en fyrsidig bergartsmejsel. Läget var mycket svåravgränsat och svårbedömt i fält, beroende på en stor mängd uppställda fordon kring fyndplatsen samt på grund av omfattande tomtarbeten på intilliggande tomt.

Objekt 19. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 62 × 33 m. Skall eventuellt sammanfogas med objekt 3. Flack, öppen yta, mycket svagt sluttande åt S. Stenfri ängsmark. Fint läge utan synlig modern påverkan av markarbeten. Svåravgränsad yta då den utan några direkta topografiska avbrott övergår mot omgivande boplatslägen.

Objekt 20. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 205 × 55-95 m. Beläget i utredningsområdets västra del. Stort, långsträckt läge som följer Drevviken. Läget var mycket svåravgränsat och går troligen ihop med objekt 3. Fina, flacka områden finns inom hela läget vilket exponerar mot sjön och NV.

Objekt 21. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 185 × 85 m. Beläget i utredningsområdets norra del. Större, vidsträckt läge som ligger som på en hylla S om den brant som sträcker sig ned till Drevviken. Inom läget finns stora flacka ytor som sluttar mot N. Mestadels tomtmark.

Objekt 22. Övrig kulturhistorisk lämning. Torklada. Ca 35 m lång och 10-12 m hög. Belägen vid Drevvikens strand.

Objekt 23. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 210 × 115 m. Beläget i nordvästra område. Större, flackt läge som sluttar svagt åt S och V. Läget sträcker sig över vägen in på tomterna på ömse sidor. Avgränsas i S av lägre liggande partier, i Ö och N av relativt branta berg och i NV och V av Drevviken och dess låglänta strandpartier.

Objekt 24. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 45 × 45 m. Flackt, relativt stort läge som sluttar svagt åt SV. Begränsas i Ö av berg och i S av lägre terräng. Mot N är terrängen högre men ej bergig. Omgiven av trädgårdar som är hårt anlagda och till V en väg. Möjligen sträcker sig läget längre åt V och S, men på grund av de omfattande markarbetena uppstår svårigheter att avgöra detta.

Objekt 25. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 62 × 58 m. Beläget i utredningsområdets sydvästra del. Flack yta, svagt sluttande åt SV. Avgränsas åt S och N av berg och i SV övergår ytan mot lägre terräng med ett relativt tydligt hak. Mot NO aningen högre terräng med uppstickande hållar. Ytan ligger inramad och skyddad och sträcker sig på ömse sidor av vägen och över flera tomter.

Objekt 26. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 20 × 40 m. Mindre, skyddat läge. Beläget mellan högre bergspartier i skogsområde. Ytan är flack och stenfri, aningen skålformad och exponerar åt Ö. Ytan upplevs närmast som stenröjd. Avgränsas i V, N och S av berg och åt Ö av lägre terräng.

Objekt 27. Övrig kulturhistorisk lämning. Nedbrunnet timmerhus. Ca 10 m långt, oklar bredd. Ingen grund kunde iakttagas utan väggtimret låg direkt på berghällen. Ett spismursröse ca 2 × 3 m, utrasat, ca 0,7 m hög, med tegel, sten och murbruk, beläget längs den östra väggen. Väggtimmer kvar i den norra och östra väggen. Timret har en ålderdomlig karaktär. Huset är beläget på berg, på sydsidan av en högre bergshöjd. Kan möjligen ha tillhört Norrby by.

Objekt 28. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 50 m. Större, flack yta, svagt sluttande åt S och SÖ. Ängs/ tomtmark. Läget avgränsas i N och NO av blockigare/bergigare partier. Åt S avgränsas det av lägre liggande terräng. Mer svåravgränsat i V då det övergår i väg och tomtmark.

Objekt 29. Möjlig fornlämning. Stensättning ca 6 × 5 m, 0,3-0,6 m hög. Oval, välvd, med flack topp. Övertorvad och bevuxen med ett par tallar. Belägen strax Ö om väg och inom objekt 30. Runt objekt 29 finns fler förhöjningar i marken som kan utgöra fler möjliga stensättningar. Men då det är mycket massor, sten och nedgrävningar efter trädgårdsarbeten på platsen går det inte att avgöra okulärt.

Objekt 30. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 55 × 40 m. Vidsträckt, boplatsläge som sträcker sig över flera tomter på ömse sidor vägen. Småkuperat med flacka partier, sluttar svagt åt S. Begränsas i Ö och V av berg, åt N av högre terräng och åt S av lägre liggande partier.

Objekt 31. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 35 × 30 m. Mestadels flack, lätt skålformad yta. Högt beläget på en hylla invid högre bergspartier. Avgränsas i V, SV och NV av berg, åt SO av hållmark och åt S och NO av lägre liggande terräng. Ytan sluttar, och exponerar, mot S men har även en passage mot NO.

Objekt 32. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 20 × 13 m. Litet, skyddat läge på en avsats på berg. Omgiven av berg åt Ö, V och S. Mot N är en kraftig brant. Mestadels hållmark. Högt beläget.

Objekt 33. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 35 × 10 m. Mindre, smalt och avlångt läge. Flackt men svagt sluttande åt V. Avgränsas i N och S av berg och i V av lägre terräng. Åt Ö mer svåravgränsat. Bevuxet med blåbärstris.

Objekt 31, 32 och 33 är mindre boplatslägen, belägna på nivåer som kan ha varit aktuella under mesolitikum. 32 och 33 har snarare karaktären av tillfälliga uppehållsplatser än boplats.

Objekt 34. Möjlig fornlämning. Boplatsläge ca 180 × 80 m. Vidsträckt, stort läge som sträcker sig över flera tomter. Läget följer höjdkurvan och ligger som på en avsats mot lägre terräng. Området sträcker sig söderut från platserna för RAÄ 126:1 och 506:1. Läget är mycket svåravgränsat och ingen naturlig topografisk avgränsning finns.

Objekt 35. Möjlig fornlämning/bevakningsobjekt. Bytomt ca 17 × 125 m. Platsen för Norrby by/Norrby gård (Opp-Norrby).

Återbesök vid registrerade lämningar:

Österhaninge 122:1. Fornlämning. Gravfält. Enligt fornminnesregistret skall gravfältet bestå av 3 högar och 27 runda stensättningar. Vid återbesöket kunde endast 2 högar och 5, ev. 6, stensättningar iakttagas. Gravfältet var mycket kraftigt bevuxet och på platsen var flertalet hus uppförd, både boningshus och mindre uthus. Dessutom var området kraftigt skadat av diverse trädgårdsanläggningar och rabatter. Överensstämmer lägesmässigt med FMIS.

Österhaninge 125:1. Fornlämning. Gravfält. Enligt fornminnesregistret skall gravfältet bestå av högst fem förstörda gravar varav två är högliknande. Vid återbesöket var växtligheten på platsen mycket kraftig och endast en av högarna kunde med säkerhet identifieras. Den var delvis sönderkörd och i kanten kunde brända ben, kol och en järnbit ses. Överensstämmer lägesmässigt med FMIS.

Österhaninge 592 och 594. Fornlämningar. Stensättningar. Både läge och beskrivning överensstämmer med uppgifterna i fornminnesregistret.

Österhaninge 124:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Gränsröse. Både läge och beskrivning överensstämmer med uppgifterna i fornminnesregistret. Röset var mycket vårdat och växtligheten på och runt om var klippt.

Österhaninge 126:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Sammanförda lämningar: Terrassering samt två möjliga stensättningar. Kraftigt övervuxet med mycket tegel och skräp på ytan. Ev. kunde en av stensättningarna iakttagas. Överensstämmer lägesmässigt med FMIS.

Österhaninge 506:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Fyndplats. Platsen var mycket kraftigt omgrävd med uppbyggda terrasser, brunnar och trädgårdsland.

Österhaninge 189:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Hålväg. Enligt tidigare inventering skall vägen fortfarande användas som gång och cykelväg. P.g.a. buskage kunde inte hela vägsträckningen identifieras.

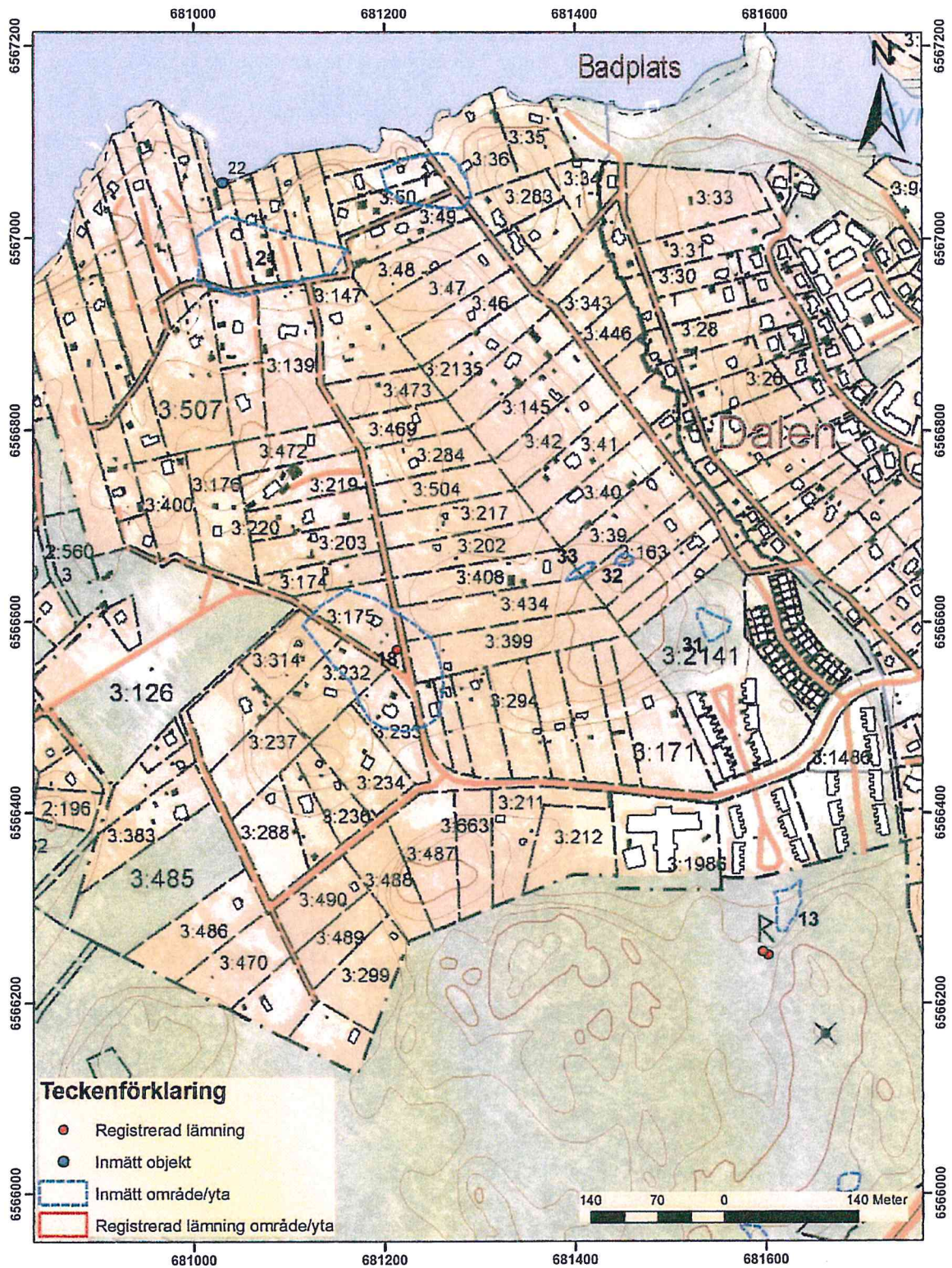
Österhaninge 190:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Boplats. I åkermark. Området utvidgades. Boplatsen läge i förhållande till uppgifter i FMIS kunde ej kontrolleras.

Österhaninge 262:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Bytomt/gårdstomt. Östra Täckeråker. Överensstämmer både enligt beskrivning och lägesmässigt med FMIS.

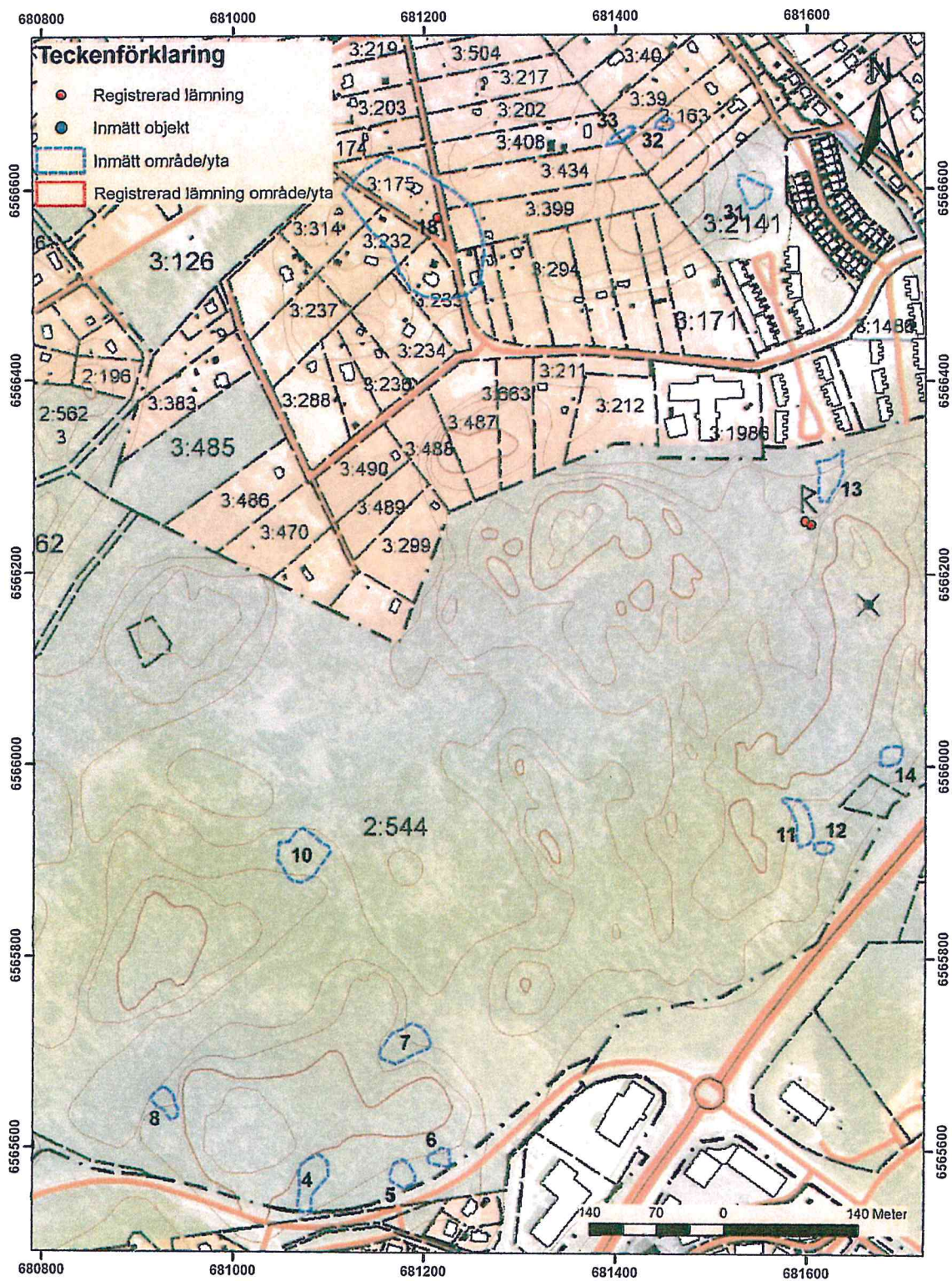
Österhaninge 499:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Sentida ristning på ett stenblock. Överensstämmer både enligt beskrivning och lägesmässigt med FMIS.

Österhaninge 194:1. Övrig kulturhistorisk lämning. Fyndplats. Fyndplats för bergartmejsel. Platsen kunde inte kontrolleras närmare då tomten var fylld av flertalet fordon och olika maskiner.

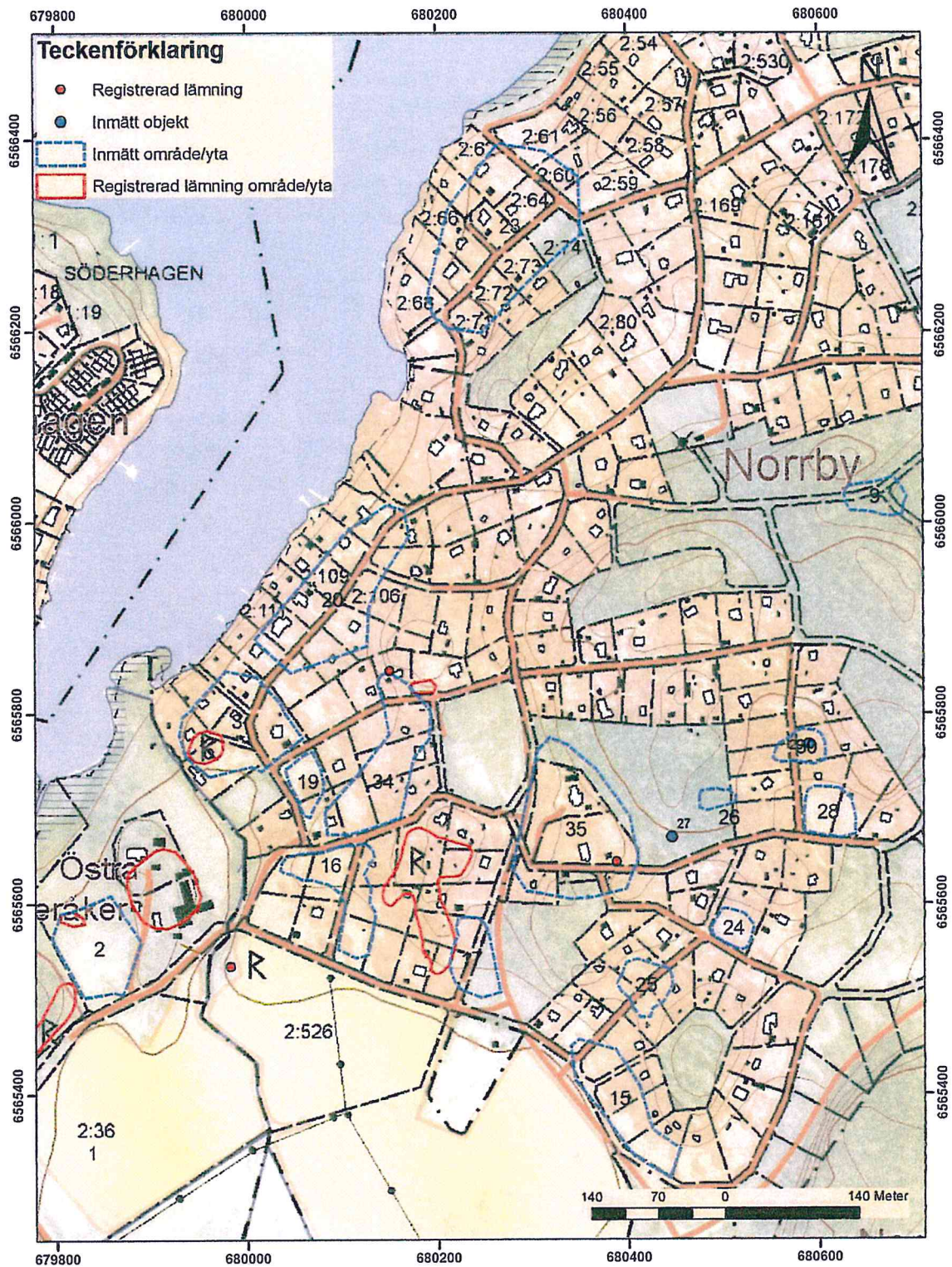
Bilaga 2. Kartor

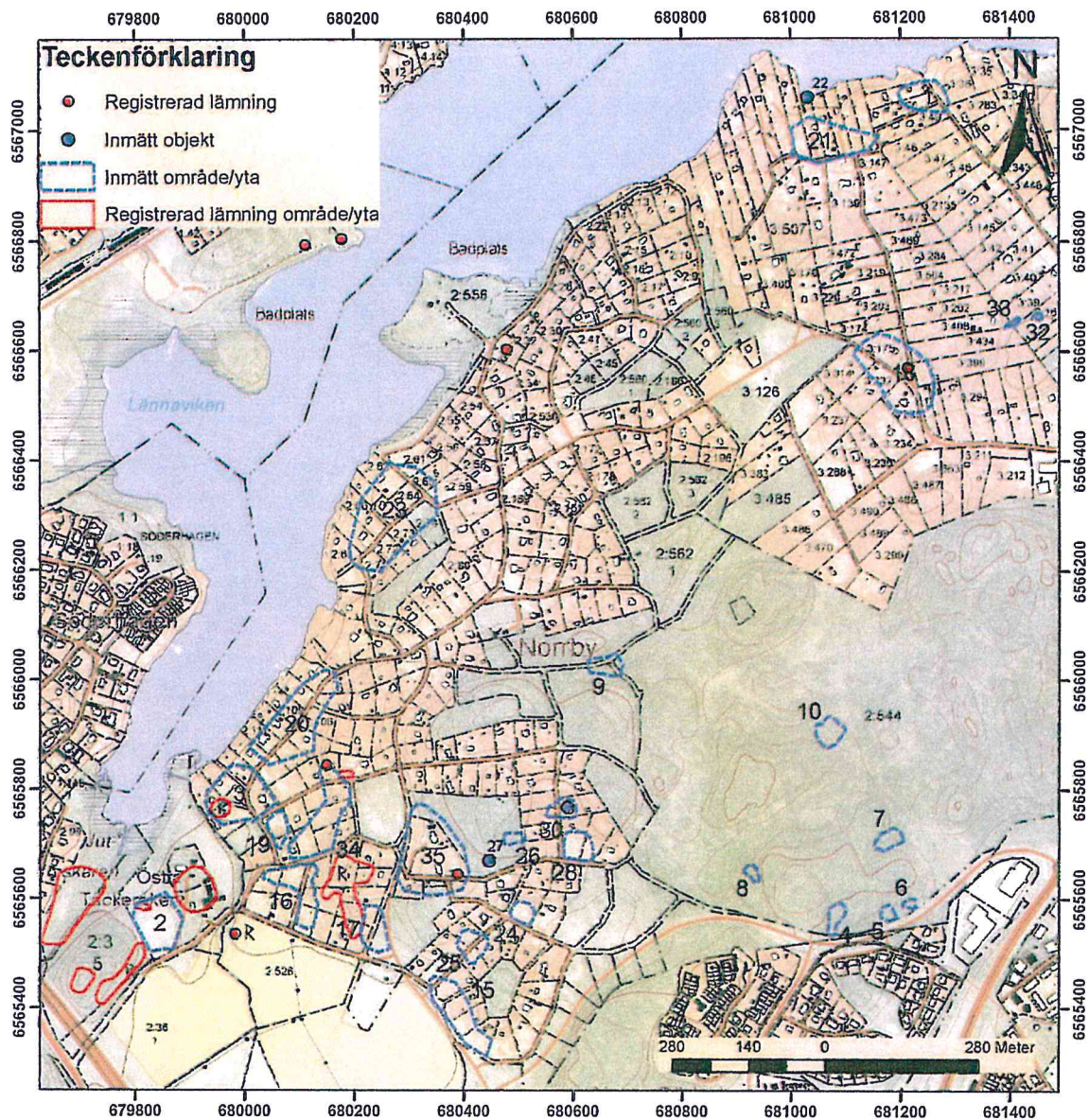
Figur 18. Utredningsområdets nordöstra del. Inmätta objekt markerade med blå streckad linje. Objekt 1, 13, 18, 21, 31, 32 och 33 utgör alla boplatzlägen. Den blå punkten i norr vid vattnet är torkladan (objekt 22). Den röda punkten inom objekt 18 är Österhaninge 194:1. Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1: 5 000.

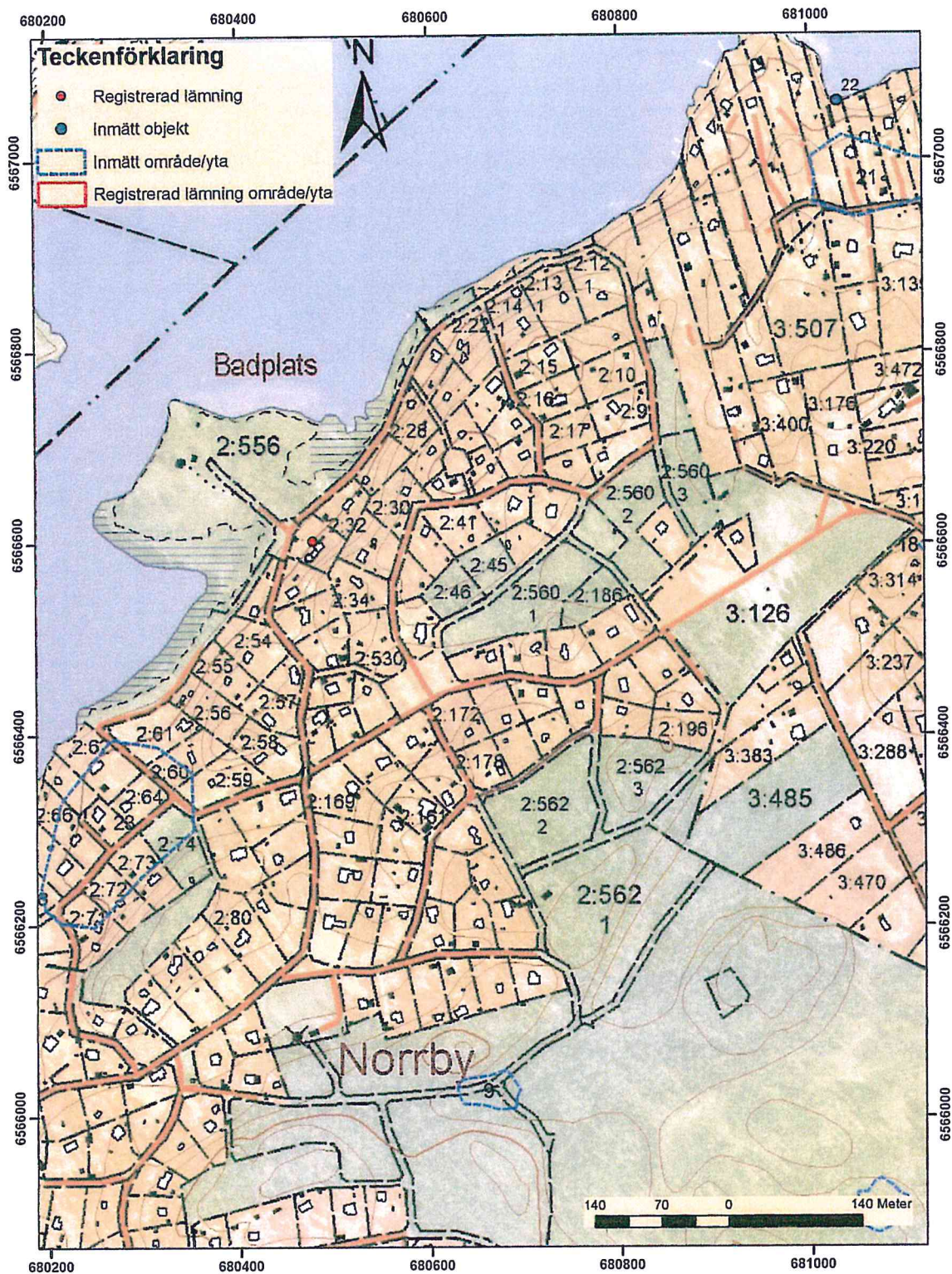
Figur 19. Utredningsområdets sydöstra del. Inmätta objekt markerade med blå streckad linje. Objekt 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 31, 32, 33 utgör alla boplatslägen. De två redan registrerade stensättningarna Österbaninge 592 och 594 syns i kartans östra del. Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1: 5 000.

Figur 20. Utredningsområdets sydvästra del. Inmätta objekt markerade med blå streckad linje. De röda polygonerna och punkterna är redan registrerade lämningar. Objekt 2, 3, 9, 15, 16, 17, 19, 20, 24, 25, 26, 28, 30, 34, 35 utgör alla boplatsslägen. Den blå punkten nr 27 utgör det nedbrunna huset (objekt 27) och den blå punkten belägen inom objekt 30 utgör den möjliga stensättningen (objekt 29). Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1: 5 000.

Figur 21. Översiktskarta över de identifierade objekten. Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1:10 000.

Figur 21. Utredningsområdets norra del. Inmätta objekt markerade med streckad blå linje. Objekt 9, 21 och 23 utgör boplatsslägen. Objekt 22 är torkladan. Den röda punkten i kartans nordvästra del är Österhaninge 499:1 Sentida ristning. Underlag: Digitala fastighetskartan skala 1: 5000.